

τὴν ἀνθρώπινον δὲ δαιμονίαν τὸ νὰ ἰξούρη τινὰς τὰ μετελάζη τὴν ὀρμὴν τῆς ἐπιθυμίας, δευὲν θέλει εἶναι ἄκαιρον, μήτε ἴσως μικρὰς ὠφελείας πρόξενον νὰ καταβῶμεν εἰς τὸ νὰ θεωρήσωμεν ἐν μέρει τὰ ὑποκείμενα, εἰς τὰ ὁποῖα συνηθίζον ἰδιαίτερον αἱ ἐπιθυμίαι τῶν ἀνθρώπων νὰ ἀποτείνωνται· καὶ νὰ ἰδῶμεν πῶς πρέπει νὰ φέριται εἰς καθ' ἓνα ἀπὸ αὐτὰ καὶ μέρος ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Φιλοπλυστία:

Βλέπομεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῶν πλῆθι ἔχει κοινότερον εἰς τῆς ἀνθρώπων περαιοτέραν ἰσχύ· καὶ ὅτι δευὲν εἶναι πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ μὴ παραφέρηται ἀπὸ τὴν λαιμαργίαν τῶν χυσῶν. „Εἰς τί δευὲν ἀναγκάζεις τὰ σῆθη τῶν θνητῶν, καταραμένη πείνα (λαιμαργία) τῶν χυσῶν“; εἶπε καὶ ὁ Βιργίλιος. (Αἰνειάδ. Βιβλ. Γ'.)

Αὐτὴ ὅμως ἡ τόσον καθολικὴ ἐπιθυμία ἔχει φανερὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ μίαν καθολικῶν ἀπάτων. Πισθίωμεν ὅλοι κοινῶς, ὅτι τὰ πλῆθι εἶναι τὸ πρῶτον στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης δὲ δαιμονίας· καὶ ὅτι ἀρκεῖ νὰ εἶναι τινὰς πλέσιος, διὰ νὰ εἶναι δὲ δαίμων. Ἀλλ' ἡ δὲ δαιμονία δευὲν ἀγοράζεται, λέγει ὁ Πλάταρχος· καὶ ἐκεῖνος ὅπως κινεῖ εἰς ἡμᾶς φθόνον, ἢ θελόν ἐγείρη ἴσως οἶκτον, ἀνίσως ἀντὶ νὰ ἐκθαμβέμεθα ἀπὸ τὴν φαινομένην λαμπρότητα τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς, ἠμπορέσαμεν νὰ διέλθωμεν εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας τῆς (1). Διὰ νὰ διορίσωμεν λοιπὸν ἀκρι-

(1) Ἡ καρδία εἶναι πολλακίς περιτελιγμένη πρὸς μεγάλας ἀδελ-

ἀχειβέστερα πόσης ἐπιθυμίας ἄξια ἢ ὑπόρῃν νὰ εἶναι τὰ πλῆθη, ἃς ἐξετάσωμεν κατὰ τὴν ὁδηγίαν ἐνὸς σοφοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου τὰ συγγραμματα ἀνάμεσα εἰς τὰ πολλὰ σφάλματα περιέχον ἐνίοτε καὶ ὠφελίμως ἀληθείας (1), ὅποια εἶναι ἡ δὺδαιμονία ἐνὸς ἀνθρώπου πλοσίου.

Ἡ δὺδαιμονία τῶν ἀνθρώπων ἐν γένει παράγεται ἀπὸ τὸν διάφορον ἔσπον, καθ' ὃν ἀπερνῶν τὰς διάφορους στιγμὰς τῆς ζωῆς των. Ἄς ἰδῶμεν λοιπὸν πῶς συμβαίνει τὰτο εἰς τὰς πλοσίους, καὶ πῶς εἰς τὰς μετρείας, ἢ καὶ λυφρὰς τύχης ἀνθρώπου. Αἱ χρεῖαι τῆς πείνας, τῆς δίψας, τῆς ἀναπαύσεως, τῆ ὕπνου, καὶ ἄλλων ὁμοίων, εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους, καὶ ἀπὸ τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου τὰς δέκα, ἢ τὰς δώδεκα τὰς μεταχειρίζονται ὅλοι κοινῶς εἰς τὸ νὰ δὺχαρισθῶσιν αὐτὰς τὰς χρεῖας· καὶ ἐν ὅσῳ δὺχαρισῶν αὐτὰς, δεῦν εἶναι διαφορὰ μετὰξυ εἰς τὸν πλοσιώτερον ἀρχοντα καὶ εἰς τὸν πλέον ἄθλιον χωειάτῳ· ἢ καὶ αὐ εἶναι κάμμία, εἶναι βέβαια περισσώτερον πρὸς ὑπεροχὴν τῆ δούτέρη παρά τῆ πρώτῃ· ἐπειδὴ εἶναι ἀληθινόν, ὅτι ἡ ἔραπεζα τῆ πλοσίου εἶναι πολυτελεστέρα καὶ νοστιμωτέρα ἀπὸ τῆ τῆ πτωχῆ· ὅμως εἰς τὰς χυμὰς εἶναι γνωστὸν εἰς καθ' ἕνα, ὅτι αἱ γούσεις εἶναι χρετικαὶ ὡς πρὸς τὸν ἕρανίσκον καὶ τῆ ἔξιν τῆ καθ' ἐνὸς, καὶ ὅτι ἡ ὄρεξις εἶναι πάντοτε τὸ ἡδύτερον ἄρτυμα, ἢ ὅποια εἰς μετὸν πλοσιον καὶ ἀργὸν ἀνθρώπον λείπει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς δὲ τὸν πτωχὸν δεῦν λείπει κάμμια φορὰ· ὡσαύτως ἡ ἀνάπαυσις καὶ ὁ ὕπνος δεῦν ἀμφιβάλλει κἀνεῖς, ὅτι εἰς τῆτον εἶναι ἀρεσώτερα καὶ ἡδύτερα, παρά εἰς ἐκεῖνον.

Εἰ-

ἀδαιμονίας, καὶ ἡ δὺδαιμονία ὅλη ἐπάσῳ εἰς τὸν φρόσωπον, λέγει καὶ ἡ Δακείσα Βασογιάρδι εἰς τὰς φρὸς τὸν ἕόνων παραμύσεις.

(1) Ἐλβέτιος περὶ τῆ ἀνθρώπου.

Εἶναι λοιπὸν δώδεκα ἢ δέκα ὥραι τῆ ἡμερονοκτίας, εἰς τὰς ὁποίας κάθε ἀνθρώπος, ὅστις ἔχει ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα, ἢμπορεῖ νὰ εἶναι τὸλάχιστον ἐπίσης δίδαιμων, καθὼς ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει καὶ τὰ περιττότερα τῆς χρείας. Μένουσι ἄλλαι δώδεκα ἢ δεκατέσσαρες ὥραι, τῶν ἑσιν ἐκεῖναι ὅπῃ εἶναι μεταξύ τῆς τεθεραπευμένων χρεῶν καὶ τῆς ἀναγκυνομένων. Αὐτὰς ὁ πλείσιος ἀνθρώπος τὰς ἐξοδῶν τὰς περιωπτερας εἰς τὴν ἀργίαν, καὶ ὁ πτωχὸς τὰς μεταχειρίζεται εἰς τὴν ἐργασίαν. Λοιπὸν ποῖος ἀπὸ τῶν τούτων δύο τὰς μεταχειρίζεται καλλίτερα, ἢ ἡδονικώτερα; Ὁ δούτερος εἶναι, ναὶ, ὑποκείμενος εἰς τὸν κόπον· ἀλλ' ὁ πρῶτος εἶναι ὑποκείμενος εἰς τὴν ὀχλησίαν (πληξίν)· ποῖον τῶν δύο κακῶν πρέπει νὰ νομίσωμεν χειρότερον;

Ἡ ὀχλησία εἶναι βεβαιότατα εἷς κακὸν, καὶ κακὸν βαρύτερον· ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας ὁ κόπος δεῦν εἶναι πάντοτε κακόν. Εἶναι κακὸν διὰ εἷς δῆλον (σκλάβον) ἰσχυροσμῶν νὰ κοπιᾶζῃ ἀκυσίως, καὶ πολλάκις ὑπὲρ τῆς δυνάμειν του, καὶ χωρὶς νὰ ἢμπορῇ νὰ ἀναπαυθῇ. Ὅπότεν ὅμως εἶναι ἐθελούσιος καὶ μέτερος, καὶ κατασημῶν ἀπὸ τῆς ἑξίν εὐκόλος, τότε γίνεται εἷς ἀληθινὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς. Πόσους τεχνίτας καὶ ἐμπόρους δεῦν βλέπομεν καὶ ἀφ' ἑ πλεθίσαν νὰ ἐξακολουθεῖν μεθ' ἡδονῆς τῆς ἐμπορείων τῶν ἢ τῶν τεχνίτων, καὶ νὰ τὰς παραιτῶν μετ' ἡδονῆς, ὅπότεν ἀναγκαθῶν ἀπὸ ἀδυναμίαν, ἢ γηρατειῶν; Τὸ μόνον κέρδος τῶν νὰ ἀπαλλαγῇ τινὰς ἀπὸ τὸ ἀφόρητον κακὸν τῆς ὀχλησίας, ἢ ἀφαίρεσις κάθε λυπηρᾶς συλλογῆς, ὅπῃ ποροξενεῖ ἢ ἀχολία, ἢ ἡδονὴ ὅπῃ ἢ κινήσεις καὶ ἢ ἀσκησις καθ' ἑαυτὰ ποροξενεῖν, ἢ ὑγεία καὶ δῶρωσία, ὅπῃ ἀποκτᾶ ἐκ τῶν τούτων τὸ σῶμα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀπαλλάττεται ἀπὸ τὰ κακὰ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποία ὑπόκεινται τόσον συχνάκις οἱ ἀργοὶ ἀνθρώποι, ἢ ἡδονὴ τῆς ἀναπαύσεως, ἢτις διαδέχεται τὸν κόπον, ἢ ἡδονὴ τῆς ἑσφῆς καὶ τῶ ὕπνου, τὰ ὁποία

μετὰ τῆτον γίνονται τόσο γλυκά κ' ἡδονικά, ὅλα αὐτὰ κάμνουν τὸν κόπον ἡδυνῶ καὶ εἰς ἐκείνας, ὅπῃ δὲ ἔχουν χρεία νὰ κοπιάζω.

Εἰς ἐκείνας δὲ ὅπῃ ἔχουν χρεία τῆ κόπῃ, προσίθεται κ' μία ἄλλη ἡδονή, ἐκείνη δηλονότι τῆς ποροαιθήσεως. Ὅποταν εἰς σὺν ἄνθρωπον σωφροδύωνται αἱ ιδέαι τῆ κόπῃ καὶ τῆς ἀνταμοιβῆς, ὅπῃ πρέπει νὰ τῆ προέλθῃ ἐκ τῆτου, ἢ μία ἀνακαλεῖ τὴν ἄλλῃ, καὶ ἡ ποροαίθησις τῆς ἀνταμοιβῆς μεταβάλλεται εἰς αὐτὸν καθεστῆμι εἰς ἡδονῶν ἀληθινῶν καὶ πραγματικῶν. Κάθε κτύπημα τῆς ἀξίνης, ἢ τῆς σφύρας παρρησιάζει εἰς τὸν νῦν τῆ χαλκῆως τὴν εἰκόνα τοῦ μισθοῦ, ὅπου πρέπει νὰ λάβῃ ἐντεῦθεν. Κάθε αὐλαξ (αὐλακιά) ἀνακαλεῖ εἰς τὸν γεώργον τὴν ἀφρόσυτον ἡμέραν τῆς καρπολογίας· κ' ὁ λογισμὸς ἔτος τῆ προξενεῖ ἀπὸ ταύτης ὅλλω τὴν ἐκ ταύτης ἡδονῶν.

Ὁ πλῆσιος τῆναντίον, κοντὰ ὅπῃ εἶναι σερμημένος ὅλων τούτων τῶν ἡδονῶν, μὲ τὸ νὰ μὴ κινῆται ἀπὸ κάμμιαν χρεία διὰ νὰ ἀχολῆται εἰς τι, ἀναγκάζεται συχνάκις νὰ μὲν ἀργὸς τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἡμέρας, κ' ἐπομῶς νὰ βασανίζεται ἀπὸ τὴν ὀχληρίαν. Διὰ νὰ εἶναι δίδαμων, βιάζεται νὰ ποροσμήνῃ διὰ νὰ ἀναεώσῃ εἰς αὐτὸν ἡ φύσις κάμμιαν χρεία, καὶ νὰ τὴν ἀχαρῆσῃ· ἀλλ' ἐν ὅσῳ ποροσμένει, εἶναι ἐν τῷ κακοδαίμων· κ' μήτε ἡ φύσις τῆ κάμνει τὴν χάριν νὰ τοῦ πολλαπλασιάσῃ τὰς χρείας εἰς ἔξοπον ὅπῃ νὰ διαδέχεται ταχύτερον ἢ μία τὴν ἄλλῃ. Ἡ ἔλλειψις μάλιστα τῆ κόπῃ καὶ τῆς σωμασκίας τὰς κάμνει νὰ ἐπαέρχωνται εἰς αὐτὸν πολλὰ βραδύτερα· κ' τὸ διάστημα τῆ χόνης, ὅπῃ ἀπέρνῃ μεταξὺ εἰς μίαν τεθεραπυμένην κ' εἰς μίαν ἀναγεννώμενῶν χρεία, εἶναι δι' αὐτὸν μακρότατον, κ' ἐπομῶς ἡ ποροδοκία τε εἶναι βασανιστικώτατη. Καὶ αὐταὶ αἱ σιγμαί, εἰς τὰς ὁποίας ἀναγεννῶνται εἰς αὐτὸν αἱ χρεῖαι αὐταί, κ' τὰς θεραπείαι, εἶναι τόσο ὀλιγώ-

τερον ἡδονικαὶ ὡς πρὸς αὐτὸν, ὅσον ἀθρόνεσται ἀναγκυνῶνται αὐταὶ αἱ χεῖραι. Ὅποια καὶ πόσα τὰ παράπονα εἰς πλοσίου καὶ ἀργῆ, ὅταν τὴν ὄραν τοῦ δειπνεῖ καὶ τῆς κλίνης δρέσκηται χερεῖς ὄρεξιν, καὶ χερεῖς ὕπνον!

Εἰς τὸν ἐργατικὸν ὅμως καὶ ἀχολέμενον ὅλον τὸ ἐναντίον· τὰ μεταξὺ τῆς μίας καὶ τῆς ἄλλης χεῖρας διαστήματα τῶ χρόνῳ πρῶτον εἶναι πολὺ βραχύτερα· δεύτερον πλήρη ἀπὸ τῆς τῆς ἀχολίας ἡδονάς· τρίτον τὸ νὰ δ'χαρεῖται τῆς ἀναγκυνῶμενάς χεῖρας εἶναι εἰς αὐτὸν πολὺ ἡδονικώτερον, καὶ τοσῶτω μᾶλλον, ὅσον ζωηρότερα τὰς αἰθάεται. Εἰς τὸν κοπιασμένον καὶ πεινασμένον ἐργάτῳ τὸ ξηρὸν καὶ χονδρὸν φαμί εἶναι ἀναμφιβόλως νοσιμώτερον, παρά τὰ καρυκδωμένα καὶ πεισιπῶς κατεσκλησμένα βρώματα εἰς τὸν Σαρδανάπαλον, εἰς τὸν Λέκκλον, εἰς τὸν Ἀπίκιον, καὶ εἰς τὸν Ἡλιογάβαλον. (1)

Αἱ θεωρεῖαι αὐταὶ μᾶς δίδου νὰ γνωρίσωμεν ἰκανῶς, πόσον ὀλίγον ἐπίφθονος ἐν γένει εἶναι ἡ κατάστασις τῶ πλοσίων· ὅθεν δεῦν εἶναι μήτε φρονιμώτερον μήτε φιλοσοφικώτερον ἀπὸ τῆν δὲ χλὴν ἐκείνῳ·

„ Πλοστον δὲ καὶ πονίαν μήμοι δῶς, σιῦταξον δέμοι
 „ τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη“ . (Παροιμ. Κεφ. 14.)

Καὶ βέβαια αὐτὴ εἶναι κατάστασις ἀνθρώπων ἐπιθυμητὴ εἰς τὸν Κόσμον, αὐτὴ εἶναι χερεῖς ἄλλο ἐκείνη τῆς μεσότητος, τὰτ' εἶναι ἐκείνη ὅπῃ ἀποκλείει μὲν τὴν ὀδωη-

(1) „ Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐν φυγῇ τινι τῆς ἀποσχολίας
 „ αὐτοῦ διαρπαγείσης, ξηρὰ σῦκα φαγὼν, καὶ κείδιον ἄρτον,
 „ οἷας, εἶπεν, Θεοί, ἡδονῆς ἀπειρος ἦμιλ! Καὶ Ἀλέξανδρος ὁ
 „ μέγας, τῆς τῶ Κάρων βασιλείας Ἀδάς, ὄφα καὶ πέμεματα
 „ παρρυκδωσμένα πεισιπῶς διὰ δημιεργῶν καὶ μαγέρων φιλο-
 „ τιμονεμένης αἰετὴ πέμπειν πρὸς αὐτὸν, ἐφη, κριττονας ἔχει
 „ αὐτὸς ὄφοποιός πρὸς μεῖ ἄριστον τὴν νυκτοπορεία, πρὸς δὲ
 „ δειπνον τὴν ὀλιγαρεία“ . (Πλούτρχ. ἐν ἀποφθ.)

δυσπραγίαν πενίαν, δεῦν ἀποκλείει ὅμως καὶ μίαν με-
τερίαν ἀχολίαν· διὰ τί ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, ὅπῃ με-
τὴν ἀσκησιν εὐδὸς ἐπιτηδύματος ὄχι βαρέος καὶ βα-
ναύσου, ἀλλὰ μετερίᾳ καὶ δὺγενῆς, ἢμπορεῖ νὰ ποεῖζη-
ται δὺκόλως ὅλα τὰ εἰς ἀνάπαυσιν χρειωδέστερα, αὐ-
τὸς εἶναι ἀνατιρρήτως ὁ πλέον δὺδαιμονέστερος ἀπὸ
ὅλων, ὡς αὐτὸς ὅπῃ αὐτὸς ἀπηλαγμένος ἀπὸ τὸ βάρος
τῆς ὀχληείας, δὺείσκειται προσέτι καὶ εἰς κατάσασιν
νὰ γούηται καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον τὰς ἀληθινὰς
ἡδονὰς τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτοὶ οἱ πλέσσιοι, αὐτὸς θέλου
νὰ εἶναι καὶ δὺδαιμονες, εἰς μίαν τέτοιαν κατάσασιν
πρέπει νὰ κατασαινῶνται ἐθελύσσιοι· καὶ ἐπειδὴ δεῦν
ἀναγκάζονται ἀπὸ τὴν χρεία τῆ ποεῖζεσθαι τὰ πρὸς
ἀνάπαυσιν χρειωδῆ εἰς τὸ νὰ ἐναχολῶνται εἰς τι, ἔ-
χοντές τὰς ἡδὴ ἀνὰ χεῖρας, πρέπει νὰ ἐπινοῦν παρ' ἐ-
αυτῶν ἄλλας χρείας.

Αἱ δὺγενέστεραι τέτων εἶναι ὁ ἔρωσ τῆς μαθήσεως,
καὶ ὁ ἔρωσ τῆς δόξης, περὶ τῶν ὁποῖων μεταβαίνουσι
καὶ νὰ ὀμιλήσωμεν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β',

Φιλομάθεια.

Αὐτὸ τὰ πάθη τῆ ἀνθρώπου τὸ πλέον ἀξιοτίμητον
εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ ἔρωσ τῆς μαθήσεως· ἐπειδὴ δεῦν
εἶναι ἄλλη ἀχολία καλλίτερα καὶ φρονηματώτερα ἀπὸ τὸ
νὰ καλλιεργῆ τινὰς καὶ νὰ βελτιοῖ τὴν διάνοιάν τε· καὶ
μήτε ἢμπορεῖ ἄλλως νὰ σύστοιχῆ καλλίτερα εἰς τὸ
πλέον πολύτιμον, ὅσον δὲ αὐτὸν, δῶρον, ὅπῃ ἔλα-
βεν ἀπὸ τὴν φύσιν.

Εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύθῃ εἰς ἡμᾶς τοῦτο τὸ δὺγενικὸν
πάθος ἔπρεπε νὰ συωργήσωμεν πολὺ τὰ ἐκ τούτου
προερχόμενα μεγαλώτατα κέρδη. Διὰ τί, χωρεῖς νὰ
εἰπῶ τὰ ἄλλα, ποῖος ἀγνοεῖ τὴν ὑπεροχὴν, ὅπου
ἔχει

ἔχει ὁ πεπαιδευμένος ἐπάνω εἰς τὸν ἀπαιδύτονον; ποῖα δόξα εἶναι θελητικωτέρα ἀπὸ ἐκείνῃ, ὅπου προέρχεται ἀπὸ μίαν ἀληθινὴν σοφίαν; πόσας δ' ἐκβολὰς δὲν μᾶς προξενεῖ εἰς τὸν κοινὸν βίον μία ἐκτεταμένη γνῶσις τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν;

Ἡ ἰδία τέρεσις, ὅπου συνοδῶει τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἢ ὅπως προέρχεται ἀπὸ αὐτὰς, ἔωρεπε νὰ μᾶς ἔλκη εἰς τὴν περισσότερον. Διὰ τί πᾶ ἀλλῶς ἢ ἡμπορεῖ νὰ ἰδῆ τινὰς μίαν ἔκστασιν χαρᾶς τὸσον ζῶηράν, ὅσον ἦτον ἐκείνη τῆ Ἀρχιμήδου, ὅποταν ἔφθασε νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν ἔσπον νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, ὅπως τῆ ἐπρόβλεψεν ὁ Ἱέρων (1); Μίαν τὸσον καθαρὴν ἡδονὴν δὲν τὴν ἔδοκίμασε μήτε ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν φθορὰν τοῦ Δαρείου, μήτε ὁ Καῖσαρ εἰς τὸν ἀφανισμόν τῆ Πομπηίας, μήτε ὁ Οκτάβιος εἰς τὴν φυγὴν τῆ Ἀντωνίας. Εἶναι γνωστὸν εἰς καθένα, ὅτι καὶ ὁ Πυθαγόρας ἐθύσασεν ἑκατόμβην διὰ τὸ θεῶρημα τῆς ὑποτεινέσης. Οἰαδήποτε ἀκατάλυφτις μιᾶς νέας ἀληθείας εἰς εἷνα Φιλόσοφον,
οἶον-

(2) Ὁ τύραννος ἔπος ἐπεθύμη νὰ ἰξούρη, ἀν εἷνας σέφανος (κορώννα) χρυσῆς, ὅπως τῆ ἑκατασκύασεν εἷνας χρυσοχόος, ἦτον ὅλος χρυσῆς, ἢ ἀνεμίχθη εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλο μέταλλον, καὶ πόσον. Ὁ Ἀρχιμήδης, ἐν ᾧ διελογίζετο περὶ τῆς, ἐμβαινὼντας εἰς τὸ λουτρόν, ἐπαρτήρησεν ὅτι πόσον νερὸν εὐγαινεσεν ἀπὸ τὴν λεκάνην πᾶ λαβῆ, ὅσος ἦτον ὁ ὄγκος τῆ σώματός τῆ. Τῆσο τὸν ὑπέμνησεν, ὅτι αἰτίως εἰς εἷνα ἀγγεῖον γεμάτων νερὸν ἔβαλεν εἷνα κομμάτι χρυσῆ ἰσοβαρὲς μὲ τὴν κορώνναν, ἔπειτα καὶ αὐτὴν τὴν κορώνναν, ἀπὸ τῆ ποσότητι τῆ ὕδατος, ὅπως ἠδελεν εὐγὴ εἰς πᾶς δύο περιβάσεις, ἠδελεν ἡμπορέσῃ νὰ γνωρίσῃ ἀν ἡ κορώννα ἦτον καθάρᾳ, ἢ πόσον μίγμα ἦτον εἰς αὐτὴν βαλμένον· ἐπειδὴ ὁ χρυσὸς εἰς ἴσον βάρος ἔχει μικρότερον ὄγκον ἀπὸ ὅλα τὰ μέταλλα πᾶ ἕως τότε ἐγνωσμένα. Δι' αὐτὴν τὴν ἀνακάλυψιν ἔχαρη πόσον πολὺ, ὅπως δίδυς ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ, καὶ χρεῖς νὰ ἐνδυμηθῆ μήτε ὅτι ἦτον γυμνός, ἔβρεχεν εἰς πᾶς δρόμους φωνάζωντας· εὐρηκα, εὐρηκα!

Elem. di Fil. T. IV. K

οἰοῦνδὴποτε δόκιμον πόνημα εἰς εἷα Ποιητῶν, εἶναι πηγὰ ζωηροτέτης ἡδονῆς. Ὁ δὲ λόγος εἶναι, ὅτι καὶ εἴνα ἄλλο πρᾶγμα δεῖν γαργαλίζει τὸσον ἡδονικὰ ἔχεινον τὸν ἔρωτα, ὅπῃ ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς ἑαυτὸν, ὅσον τῆτο. Κάθε νέα γνώσις ὅπῃ ἀποκτᾶ ὁ ἄνθρωπος, κάθε νέον δόκιμον γένημα τῆ νοός τῃ, τῆ ἐγείρει μίαν νέαν καὶ μεγαλιτέραν, καὶ ἐπομσῶως ἡδονικωτέραν καὶ τερπνοτέραν ὑπόληψιν περὶ ἑαυτῆ.

Εἰς τῆτο προσίθεται ἡ τέρψις τῆ νὰ δὲχαισθήσῃ μίαν δὲγνικλὴν πεεέργειαν· τέρψις, ἡ ὁποία εἶναι κοινὴ εἰς κάθε ἄνθρωπον κάθε ἡλικίας καὶ καταστάσεως. Ἡ ἐπιθυμία τῆ μαθάνειν γεννᾶται, ἔπως εἰπεῖν, μαθίμας· διὰ τῆτο βλέπομεν ὅτι καὶ τὰ πλέον ἔυφερα βρέφῃ εἶναι λαυμαργότατα, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτζι, διὰ νὰ γνωρίσουμ κάθε νέον πρᾶγμα, ὁποῦ παρρησιάζεται εἰς αὐτά· καὶ ὅτι οἱ νεανίσκοι οἱ πλέον ἀγροῖκοι ἔχυν μεγαλωτάτῃ ἐφεσιν νὰ μάθουμ ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ εἶναι ἀνάλογα εἰς τῃ κατέληψίν τῃν· καὶ ἐν ᾧ φθάνυν νὰ καταλάβυν ἐκεῖνο, ὅπῃ ἐπεθύμυν, βλέπομεν, ὅτι δοκιμάζυν ὅλοι μίαν ἄφραστον ἡδονῃ. Καὶ αὗ αὐτῆ εἶναι τὸσον ζωηρὰ εἰς τὰ παραμικρὰ πρᾶγματα, πόσον πρέπει ἀναλόγως νὰ εἶναι εἰς τὰ μεγαλιτέρα καὶ ἀξιολογώτερα, ἐν οἷς ἡ ἀπὸ τῆς προσκτωμσῆς γνώσεως ὠφέλεια, ἡ ἡ νικημένη δυσκολία εἰς τὸ νὰ φθάσῃ τινὰς εἰς τῆτο, προσθέτει, ὡς εἰκός, μίαν νέαν αἰτίαν ἡδονῆς!

Εἰς ὅλα αὐτὰ προσίθεται ἀκόμι καὶ ἡ ἰδία ἡδονὴ τοῦ θαυμάζειν τῃ ὠραιότητα τῆ δὲφύων ἀνακαλύψεων καὶ γεννημάτων τοῦ νοός τῆ ἄλλων. Τὸ ὠραῖον εἶναι μίαν τῆ πρῶτιστον πηγῶν τῆς ἀνθρωπίνης τέρψεως· καὶ αὗ ἀρέσκη ἀπλῶς ὅπῃ συναπαστᾶται, εἰς τὰ ἔργα τῆς δὲφύας πρέπει νὰ εἶναι πηγὴ μίας πολὺ ζωηροτέρας ἡδονῆς, τὸσον δι' ὅτι εἶναι δυσκρλώτερον νὰ κατορθωθῆ, καὶ εἰς τῃ ἡδονῃ ὅπῃ προξενεῖ τὸ ὠραῖον καθ' ἑαυτὸ, εἴθεται ἡ ἡδονὴ τῆ θαύματος· ὅσον δι' ὅτι ἀπαιτεῖται μίαν μεγαλιτέρα ἀγ-

χίνοια (νόησις) δια να γνωριθῆ, καὶ εἰς τὴν ἡδο-
νὴν τῶ ὡραίου εἴνεται ἡ διαρέσκεια τῶ ὅτι ἰξούρει καὶ
τὸ γνωριση, καὶ να τὸ τιμήση.

Τοσαῦτα αἰτία ἔπρεπε να ἔχου ὅξ ἄπικτος με-
γαλωπάττω ἰσχυρὸ ἐπινώ εἰς καθένα, δια να τὸν
ἐμφυχώσου εἰς τὸν ἔρωτα τῆς σωδῆς καὶ τῆς μαθή-
σεως. Ὁ πλέσιος ὅμως, καὶ γενικώτερον καθε ἄνθρω-
πος, ὅπου εἶναι ὀρεκτα προβεβλημμένος με τὰ εἰς
ἀνάπαυσιν καὶ ζωάρκειαν ἀναγκαῖα, χωρὶς να εἶναι
λύαγκασμένος να μεταχειρίζηται τὴν ἰδίαν τὴ δεξιό-
τητα εἰς τὸ να τὰ ποιήση, αὐτὸς ἔπρεπε καὶ
δι ἄλλο δίκαιον ἀκόμι να καταγίνεται ἐκτενέστερον εἰς
τὴν σωδὴν καὶ εἰς τὰς μαθήσεις. Δια τὶ τῆτο εἶναι
χεδὸν τὸ μόνον μέσον, ὅπῃ τῶ μείει, δια να ἀπαλ-
λάττηται ἀπὸ τὴν ἀργίαν τὴν συζυφορον ὡς τὰ πολ-
λά τῆς πλοσίας κατασάσεως, δια να ἐλυθέρωνέται
ἀπὸ τὴν ὀχληίαν τὴν ἀχώριστον ὀπαδὸν τῆς ἀργίας,
δια να ἀπερνᾷ με ἀληθινῶ καὶ σαθέρα ἡδονῶ τὰς
μακρὰς ὥρας, ὅπῃ διαχωρίζεν εἰς αὐτὸν τὰς τεθε-
ραπόμενας χείας ἀπὸ τὰς ἀναγεννωμένας. Ἐνας
πλέσιος ἐχθρὸς τῆς σωδῆς, με τὸ να μὴ δέισκη
δύκόλως ἄλλο πράγμα, εἰς τὸ ὅποῖον να ἐνασχολῆ-
ται με τὰ σωάτε, καὶ λύαγκασμένος δια τῆτο να ἀ-
περνᾷ τὸν καιρὸν του μὴ κάμνωτὰς τίποτες, ἢ κά-
μνωτὰς μηδαμινὰ πράγματα, εἶναι ἴσως ὁ κακοδαί-
μονέστατος πάντων ἀνθρώπων. Παχίζει να ἀποβάλῃ
τὴν ἀργίαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν καταπιέζεται, ἢ δυ-
ασύεται, καθὼς λέγου προσφυέσερα οἱ Γάλλοι, να
σκοπῶσι τὸν καιρὸν (*tenir le temps*), ἀλλάζωντας
τόπον, σιωαναστροφῶ, ἐγλυτζέδες, πλὴν εἶναι ἕ-
νας σκίερὸς (*βερβερίτζα*), καθὼς λέγει ὁ Ἑλβέ-
τιος, ὅστις ἀπερνᾷ τὴν ὀχληίαν πείριτρέφωντας τὸ
κλαβίτη.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρωτα τῆς σωδῆς καὶ μαθήσεως, μ' ὅλον
ὅπῃ εἶναι καθε ἑαυτὸν τόσον ἐπωφελῆς καὶ ἀξιέπαι-
νος, πρέπει μ' ὅλον τῆτο καὶ αὐτὸς να διδύθειται καὶ
να

νά καθορίζηται ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ποῖος δαίμων ἔχθρὸς, εἶπεν ὁ Ἀρχίδαμος πρὸς τὸν Ἀπερίανδρον, σοὶ ἐνέπνυσε τὴν μανίαν, ἢ ὁποῖα ἀπὸ δόκιμον Ἰατρὸν, σὲ μετέβαλεν εἰς ἀδόκιμον Ποιητὴν; Νὰ προσφύωμεθα ἐπιμόνως εἰς τὰς σπυδὰς ἐκεῖνας, εἰς τὰς ὁποίας μᾶς ἔκαμν ἀνεπιτηδείους ἢ ἡ φυσικὴ ἡμῶν ἀνεπιδεξιότης, ἢ ἔλλειψις ἀσκήσεως καὶ ἔξεως προσεκτικθείσης ἐν καιρῷ τῶν προσήκοντι, εἶναι βέβαια μία ἀνοησία.

Καὶ εἰς τὰς πρωτοπειρίας αὐτῆς ἢ ἐκλογὴ τῆς μαθήσεων δεῦν πρέπει νὰ γίηεται κατὰ τὴν φαντασίαν των. Ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ μεταχειρισθῇ τὰς μαθήσεις, ὡς μέσα δι' ὧν νὰ πορίζηται τὰς ἀναπαύσεις ἐκεῖνας, μὲ τὰς ὁποίας δεῦν τὸν ἐπρόβλεψεν ὅσον ἔδει ἢ τύχη, πρέπει νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰς μαθήσεις ἐκεῖνας, ὅπῃ ἡμπορῶν νὰ τῆς ἀποβῶν ὠφελιμώτεραι καὶ ἐπικερδέστεραι· ἐκεῖνος ὅπῃ ἔχει ἱκανὰ τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ζωάρκειαν, καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὰς μαθήσεις μόνον διὰ νὰ βελτιώσῃ τὴν διαύσιάν τε, καὶ διὰ νὰ γαχολῆται, αὐτὸς ἔχει περισσύτεραν ἐλεύθερίαν εἰς πῖν ἐκλογὴν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πόσον ἀξιεπαινεπώτερος θέλει εἶναι, ὅσον ὠφελιμώτερος θέλει γνήν πρὸς τοὺς ἄλλους μὲ τὰς ἀσχολίας του.

Μία ὕφαλος ὅμως, εἰς τὴν ὁποῖαν προσκρέαν δὲκόλως οἱ σπυδαῖοι εἶναι ἢ κενοδοξία· ὅξ ἢς αἱ φιλόνοικοι ἀμιλλαι, καὶ ἐνίοτε αἱ μανικαὶ ἔριδες, καὶ αἱ ἀδιάλλακτοι ἔχθραι, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ὄνειδος καὶ τὸ σκαῦδαλον τῆς Φιλολογίας, καὶ τῆς Φιλοσοφίας. Ἡ ὑπεροχὴ, ὅπῃ διὰ τῆς μαθήσεων ἀποκτῶν ἐπάνω εἰς τὰς κοινὰς ἀνθρώπων, κολακῶει πολλὰ τὴν φιλαυτίαν τῆς ἀποροφυλάκτων· ἀπὸ ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ ἢ ἀντιμιθία, ὅπῃ προσδοκῶν οἱ περιεσώτεροι διὰ τοὺς κόπυς των, εἶναι προηγυμείως ἢ ὑπόληψις, διὰ τῆς ὁποίας ἐλπίζαν νὰ καλλιτεροῦσῶν τὰ συμφέροντά των, διὰ τῶτο παραπονῶνται πολλά, ὅπῃταρ ἄλλοστις παρ-

χίζει να τὴν ἀφαιρέσῃ, ἢ να τὴν ἀμαυρώσῃ.

Ἄλλ' ὅσον διὰ τὸ πρῶτον, ἀνίσως, ἀντὶ να καταβιβάξεν τὰς ὀφθαλμὰς εἰς τὸν χυδαῖον ὄχλον, τοὺς ὑψῶνας εἰς ἐκείνας τὰς ὑψηλὰς νόας, οἱ ὁποῖοι ἀπέτειναν τὴν πτῆσιν τὸν ἄνωτερον τῆς κοινῆς σφαίρας, ἐγὼ δὲν ἰξούρω αὐτῶν, παραβάλλωντας ἐαυτὸς πρὸς ἐκείνους, ἢ θελῶν τολμήσῃ πλέον να ὑπεραίρωνται. Ὅσον δὲ διὰ τὸ δεύτερον, πολλὰ ἀσυλλόγιστος εἶναι βέβαια, ὁποῖος νομίζει ὅτι θεμελιώνει τὴν ὑπόληψίν τε ἐπάνω εἰς τὰς ἐρίδας· ἐπειδὴ δὲν εἶναι πρᾶγμα να βλάβῃ τὴν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν ὑπόληψιν περιωσότερον ἀπὸ αὐτὰς.

Ὁ γεωμετρισμὸς, καὶ φιλόσοφος, ὅστις δὲν πολεμεῖ ποτὲ κανεὶα ἀπὸ ἀνήσυχον κλίσιν τὰ ἀντιλέγειν, ὅστις διορθώνει μὲν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, αὐτὸς εἶναι χρεῖα ὅμως μὲ μετειοφροσύνη, καὶ μόνον ἀπὸ εἰλικρινῆ ἐρώτα τῆς ἀληθείας, ὅστις ὅταν πολεμῆται ἀπὸ ἄλλος, διαφεντῶεται μὲ τὴν πλέον μεγαλητέραν μετειοφροσύνη, ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ ὅποταν μία ἀπαθῆς ἐρώτα τὸν κάμνη να γνωρίσῃ, ὅτι ἔχει ἀδικον, τὸ ὁμολογεῖ μὲ εἰλικρίνεια, αὐτὸς βέβαια εἶναι ὁ πλέον σεβασμιώτερος ἀπὸ ὄλλος, καὶ πολλῆς τιμῆς ἄξιος. Ὁ Νότων καὶ Ὁ Φουελῶν οἱ μέγιστοι ἔσσι ἀνδρες ἐγιναν περιβόητοι ὄχι ὀλιγώτερον διὰ τὴν μετειοφροσύνη των, παρά διὰ τὰ ἀθάνατα συγγραμμάτα των. Ὁ πρῶτος κατακλειθεὶς μὲ κανεὶα εἶδος θελάμβε παρα Ἰωάννη τῷ Βερνελλίῳ (Bernoulli) διὰ κανεὶα λάθος ὅπερ τὸν ἐφυγεν εἰς τὴν μέτρησιν τῶν κεντρικῶν δυνάμεων τῶν ἀθιςαμύων μέσων, ἀντὶ τὰ ἀπολογηθῆ, ἢ να διαφεντῶθῆ, ἐδιόρθωσε τὸ σφάλμα εἰς τὴν νέαν ἐκδοσιν τῶν μαθηματικῶν τε στοιχείων, ὅπερ τότε ἔτυχε να κάμνη. (Δαλαμπέρτ. Ἐγκωμ. εἰς Ἰωάνν. τὸν Βερνούλ.) Ὁ δεύτερος, ἐπιπληχθεὶς ὄχι χαλεπὸς πικεῖαν παρά τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Βοσνέτ, διὰ κανεὶα σφάλμα, ὅπερ τὸν διέφυγεν εἰς

τὰ ἠθικά, ἔκαμψεν ἀκόμι περὶ αὐτότερον, παλινορθώσας δημοσίως. (1)

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Φιλοδοξία.

Τὸ γέρας, ὅπῃ ἡ κοινὴ δὴγνωμοσύνη σιωπῶσιν νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὰς μεγάλας ἀρετάς, καὶ εἰς τὰ ἐξαισία προτερήματα, εἶναι ἡ δόξα. "Ὅθεν ὁ ἔρος τῆς δόξης σιωπῶσιν νὰ εἶναι μία προσέχης παρακαλοῦν εἰς τὰς δὴγνεῖς καὶ γουναίας πράξεις. Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ Πολοπίδης εἰς τὰς Θήβας· ὁ Λυκῆργος, ὁ Λεονίδας, ὁ Ἀγισίλαος εἰς τὴν Σπάρτην· ὁ Μιλτιάδης, ὁ Θεμισοκλῆς, ὁ Ἀεισίδης, ὁ Ἰφικράτης, ὁ Φωκίων εἰς τὰς Ἀθῶνας· ὁ Ὀράτιος, ὁ Σκέβολας, ὁ Βροῦτος, ὁ Μάυλιος, ὁ Κάμιλλος, ὁ Φαβείκιος, ὁ Κέειος, ὁ Σκιπίων, ὁ Κάτων εἰς τὴν Ῥώμην, ἄλλο γέρας βέβαια ἀπὸ τῆτο ἔσονται ἐσοχάζοντο.

Πρέπει ὅμως νὰ διασείλωμεν ἀπῶτον τὴν δόξαν ἀπὸ τὴν φήμην. Τὸ νὰ ἀποκτήσῃ τινὰς φήμην, ταῦτον εἰπεῖν νὰ λάβῃ ὄνομα καθ' οἷονδῆποτε τρόπον, ὅσον εἶναι δύσκολον ἔργον· καὶ ὁ ἔσολος ἐκεῖνος (Ἐρασίστρατος), ὅπῃ ἔκκυσε τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς τὴν Ἐφεσον, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὄνομα, ἐπέτυχεν καὶ αὐτὸς τὸ σκοπέμορον ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον· ἀλλὰ τῆς τοιαύτης φήμης εἶναι προτιμότερα ἢ λήθη. Ἡ ἀληθῆς δόξα, ἡ ὅποια μόνη εἶναι ἀξία οὐδὲ φρονίμου ἀνθρώπου, προὔποθέτει μίαν ἀξιοπαιαν, καὶ ἀξιοπαιαν μεγάλην· καὶ ἀπὸ πάντων ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς

(1) Οὕτω δὴώρθησεν καὶ Ἰπποκράτης καὶ πρὸς τὰς φάρμακων ἀπὸ κεραιῆς σφάλμασιν, ὡς λέγει ὁ Πλάτων.

τῆς ἀξιοῦτος, ὅπῃ ἄγει περαιοτέρον τὸ κοινόν. Νὰ
 θυσιάσῃ τινὰς τῶν ζωῶν εἰς εἷς κοινόν καὶ μέγαν
 κίνδυνον διὰ τῶν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, νὰ ἀνακα-
 φύσῃ τὸν ἀπλητισμὸν καὶ σκόνοντα λαὸν εἰς μίαν δη-
 μοσίαν δυσυχίαν, νὰ κάμῃ πράξεις μεγάλας διὰ τὸ
 κοινόν καλόν, νὰ φωτίσῃ τὸ ἔθνος μετὰ μεγάλας ἀ-
 νακαλύψεις (διδασκαλίας), νὰ ἐπινοήσῃ νέας τέχνας,
 ἢ γὰρ πράξῃ εἰς τὸ βέλτιον, καὶ νὰ τελειοποιήσῃ τὰς
 ἤδη ἐφορημένας, νὰ ἀφήσῃ εὐδοξία μνημεῖα μεγάλου
 πνεύματος, μεγάλης ἀνδρείας, ἢ μεγάλης καρδίας,
 αὐτὰ εἶναι αἱ ἀληθινὰ ὁδοὶ, ὅπῃ φέρου εἰς τὴν δό-
 ξαν. Τὸ κοινὸν ἀνταμείβει μετὰ τὸ σέβας του ἐκείνας
 τὰς πράξεις περαιοτέρον, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπήλαυ-
 σε περαιοτέραν ὠφέλειαν· καὶ μία μόνη ἀπὸ αὐτὰς
 ἢμπορεῖ ἐνίστε νὰ κάμῃ τὸν ἀνθρώπον ἀθάνατον.
 Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι ἢμπορεῖ τινὰς νὰ φθάσῃ εἰς τὴν
 δόξαν ἐνίστε καὶ διὰ μικρῶν πράξεων, πρέπει ὅμως αἰ-
 τοιαῦται νὰ πολλαπλασιάζωνται τρεῖς, ὅσον μι-
 κρότερα εἶναι, καὶ ὁ ἀριθμὸς των νὰ ἀναπληρῇ τὸ μέ-
 γεθος. Τὸ νὰ ἐλπίζῃ τινὰς δόξαν ἀπὸ ὀλίγα καὶ
 μικρὰ πράγματα, εἶναι ἄλογος ἐλπίς, καὶ μωρὰ ἀ-
 λαζονεία.

Δεύτερον πρέπει νὰ διασείλωμεν τὴν φιλοδοξίαν ἀ-
 πὸ τῶν κενοδοξίαν. Διὰ τί ἡ δευτέρα καταγίνεται
 εἰς μικρὰς καὶ χαμερπῆς μηχανουργίας διὰ νὰ ἀπο-
 κτήσῃ μίαν ὑπόληψιν, τῆς ὁποίας δευὲν εἶναι ἄξιος·
 ἢ πρώτη τείνει εἰς τὸ νὰ λάβῃ μίαν ὑπόληψιν με-
 γάλαν, κοινὴν καὶ αἰώνιον, ὅμως διὰ μεγάλων πρά-
 ξεων. Ὅθεν ἡ μὲν κενοδοξία εἶναι τὸ πλέον χαμερ-
 πῆς καὶ ἀξιοκαταφρόνητον πάθος· ἡ δὲ Φιλοδοξία εἶ-
 ναι τὸ δυνάστερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἀπὸ ὅλα τὰ
 καθαρῶς ἀνθρώπινα πάθη, τὰ μόνα ὑποκείμενα τῇ
 ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Τῆτο τὸ ἀξίωμα ἀκολουθεῖντες οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες
 καὶ Ῥωμαῖοι μετεχειρίθησαν κάθε τρόπον νὰ ἐμπνεύ-
 σουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν τὴν τῆτον τὸν δυνά-
 στερον

κόν ἐνθουσιασμόν, ἐξ ἧ προέκυψαν μὴ ταῦτα ἐκείναι τὰ δείγματα τῆ ὑψηλῆ ἠρωϊσμῶ, ὅπῃ θαυμάζομεν τόσον ἀκόμι μέχρι τῆς σήμερον.

Ἡ ἱερά Θρησκεία μᾶς προβάλλει μίαν ἄλλω δόξαν ὑψηλοτέραν, καὶ μονιμωτέραν, ἡ ὅποια πρέπει νὰ παροξυνῇ ἀκόμι ζωηρότερα εἰς τὴν ἀρετῶν κάθε φρόνιμον ἀνδραπον, ἀλλὰ περὶ ταύτης θέλομεν διαλάβη εἰς ἄλλον τόπον, ἐνθα δηλονότι θέλομεν ὁμιλήσει ὄχι περὶ τῶ ἀνδραίπε ἐν γένει, ἀλλὰ περὶ τῶ Χριστιανῶ ἀνδραίπε ἰδιαίτερον.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Φιλοτιμία καὶ Φιλαρχία.

Οἱ ἀνδραποι ἐπιδιώκων πειρασότερον τὰς τιμὰς, παρὰ τὴν τιμὴν (τιμιότητα) ἔλεγεν ἀσεϊζόμενος ὁ Ἀββα Τρεβλέτ· καὶ ἡ πείρα ἀποδείχνει, ὅτι καὶ ἀσεϊζόμενος ἔλεγεν τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τὴ ὀλιγώτατοι εἶναι οἱ θηρώμενοι τὴν ἀληθινῶν δόξαν, καὶ πόλλοτατοι ἐξ ἐναντίας οἱ πονοκεφαλῶντες διὰ νὰ ἀποκτήσιν ὑπεροχὰς, τιμὰς, τίτλους, ἀξιώματα.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι ἐνὰ ἀπὸ τῶ καθολικώτερα εἶτ' ἐν κοινότερα πάθη. Εἰς πολλὰς μάλιστα ἐνώνεται τὸ κέρδος μὲ πὴν κενόδοξίαν, διὰ νὰ τὴν διεγείρῃν καὶ νὰ τὴν παροξυνῇ.

Δὲν λείπει μὲ ὅλον τῆτο νὰ εἶναι ἐνίοτε καὶ ὠφέλιμος, καθ' ὅτι ἐκεῖνος ὅπῃ ἐπιθυμεῖ τὰς τιμὰς, διὰ νὰ γνήη ἀξίος τῶν, ἐργάζεται ἐνίοτε πράξεις ἐνδόξους, τὰς ὅποιας ἀλλέως δὲν ἤθελε τὰς κάμη· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμῶς εἶναι ὀλεθρευτάτη. Ἰξόρει καθ' ἑνάς ὅτι ὁ Μάριος καὶ ὁ Σύλλας, ὁ Πομπήιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἐκ τῆς φιλοτιμίας ἐγίναν μάστιγες τῆς ἑαυτῶ πατείδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνδραπότητος.

Πειρασότερον ὁμῶς εἶναι ὀλέθρευον τὸ πάθος τοῦτο εἰς